

نکته‌های سودمند و زیانبار داروهای گیاهی

داروهای گیاهی، بهترین انتخاب برای درمان بیماری‌های مزمن است

مزمن حرف اول را می‌زنند. در بیماری‌های مزمن صرع یا فشار خون بالا بیمار باید مدت زمانی طولانی دارو مصرف کند. داروهای شیمیایی با طبیعت بدن سازگاری ندارد. بعضی داروهای شیمیایی بتدریج در بدن جمع شده و اثرات مسمومیت ناشی از تجمع دارو در بدن ظاهر می‌شود. به همین دلیل امروزه استفاده از داروهای گیاهی در درمان بیماری‌های مزمن مورد توجه قرار گرفته است. در چین با جمعیت یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون نفر ۷۰ درصد داروی مصرفی را داروی گیاهی تشکیل می‌دهد. هند از دیگر کشورهای است که استفاده از داروهای گیاهی را به داروهای شیمیایی ترجیح می‌دهد. اما در کشور ما مصرف داروهای شیمیایی به داروهای گیاهی اولویت دارد.

■ دستگاه گوارش، مغز دوم بدن

مصرف آنتی‌بیوتیک در کشور ما با مصرف آنتی‌بیوتیک در چین برابری می‌کند. این در حالی است که جمعیت کشور ما ۷۰ میلیون نفر است. یافته‌های اخیر محققان کشور نشان داده است بین دستگاه گوارش و مغز ارتباط تنگاتنگی وجود دارد. میکروب‌هایی که در روده زندگی می‌کنند به مغز فرمان می‌دهند و مغز را کنترل می‌کنند.

در حقیقت این دستگاه گوارش است که مغز یعنی فرمانده بدن را کنترل می‌کند. به همین دلیل گفته می‌شود دستگاه گوارش مغز دوم بدن است. باکتری‌هایی که در روده هستند نقش فرمانده مغز را دارند و با مغز ارتباط تنگاتنگی دارند. در نتیجه مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیک‌ها به این میکروب‌ها آسیب می‌رساند و می‌تواند عملکرد مغز را مختل کند. وقتی این میکروب‌ها در نتیجه مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیک‌ها آسیب می‌بینند هضم غذا بخوبی انجام نمی‌شود و بقایایی از مواد جذب خون می‌شود.

در نتیجه سیستم ایمنی بدن فعال شده و فرآیند التهاب ایجاد می‌شود که به مغز منتقل خواهد شد. این امر می‌تواند زمینه‌ساز ابتلا به بیماری‌های مغزی، آلزایمر، اضطراب و افسردگی باشد. به عبارت دیگر بروز این بیماری‌ها می‌تواند از نشانه‌های عملکرد نامناسب میکروب‌های روده باشد.

در این بین مصرف فرآورده‌های پروبیوتیک مانند ماست پروبیوتیک می‌تواند تضمین کننده سلامت دستگاه گوارش باشد.

■ داروهای شیمیایی تسکین دهنده موقت است

متاسفانه پزشکان ما آن طور که باید از داروهای گیاهی استقبال نمی‌کنند، چون داروهای گیاهی را نمی‌شناسند. برای مثال تحقیقات جدید نشان داده است زردچوبه می‌تواند نقش مهمی در پیشگیری از ابتلا به آلزایمر داشته باشد.

هندی‌ها در تهیه غذاهای خود از زردچوبه زیاد استفاده می‌کنند، به همین دلیل به مراتب شیوع بیماری آلزایمر در این کشور کمتر است. بیش از هزار مقاله در زمینه تاثیر زردچوبه به عنوان یک ماده ضدالتهاب و ضدسرطان دستگاه گوارش منتشر شده که این خواص در آزمایش‌های بالینی به اثبات رسیده است. اما این یافته‌ها در کشور ما به عنوان راهکاری برای درمان یا کاهش عوارض بیماری مورد توجه قرار نمی‌گیرد. پزشکان ما دنبال این هستند که به کمک یک داروی شیمیایی در مدت زمانی کوتاه بیمار را درمان کنند. گرچه داروی شیمیایی سرعت اثر می‌کند، اما این اثر کورتون است و در حقیقت این دارو فقط تسکین دهنده است و بیماری هنوز وجود دارد. این در حالی است که با مصرف داروهای گیاهی اثرات آن بتدریج در بدن خود را نشان می‌دهد و این موضوع متاسفانه در کشور ما کمتر مورد توجه است.

دکتر تقی قفقازی / استادفارماکولوژی علوم پزشکی اصفهان

وقتی از داروهای گیاهی و طلای سبز صحبت می‌شود منظورمان این نیست که هر گیاهی می‌تواند بیشترین اثرگذاری را در روند پیشگیری و درمان بیماری‌ها داشته باشد. این گیاه می‌تواند در مقایسه با داروهای گیاهی مشابه اثر کمتر یا بیشتری داشته باشد. برای مثال اگر یک گیاه دارویی بیش از حد در جایی مانده باشد مواد موثره موجود در آن از بین می‌رود یا این که حتی ممکن است در بلندمدت ماده موثره موجود در این گیاه به یک ماده مضر تبدیل شود. بنابراین باید مصرف گیاهان دارویی و فرآورده‌های طبیعی هم حساب شده باشد.

یکی از مشکلات ما این است که در بسیاری از مراکز داروهای گیاهی به صورت فله‌ای و بدون بستهبندی استاندارد به فروش می‌رسد. آلودگی‌های میکروبی ماده موثره موجود در این گیاهان را تحت تاثیر قرار می‌دهد کارخانه‌های داروسازی گیاهی زیر نظر وزارت بهداشت فعالیت می‌کنند و روی محصولات آنها پروانه وزارت بهداشت دیده می‌شود.

این یعنی ماده اولیه به کار رفته در تولید این دارو میکروبی‌زدایی و قارچ‌زدایی شده و گیاهی که از آن به عنوان ماده اولیه برای تولید دارو استفاده شده، ماده موثره کافی داشته است.

اگر ماده موثره گیاهی در حد استاندارد نباشد این گیاه وارد چرخه تولید نمی‌شود. اگر قرار باشد برای تولید یک داروی گیاهی از گل گیاه استفاده شود، در این صورت استفاده از دیگر قسمت‌های گیاه ناخالصی به حساب می‌آید که در این شرایط وجود ناخالصی در ترکیب ماده اولیه دارو موجب کاهش ماده موثره گیاه می‌شود. بنابراین در روند تولید داروهای گیاهی توجه به استانداردسازی یک ضرورت است.

در کتاب‌های دانشمندانی مانند ابن سینا درباره خواص درمانی گیاهان مطالبی نوشته شده بود. ما امروز این گیاهان را از نظر بالینی روی بیماران بررسی کرده‌ایم.

اگر این گیاهان مراحل آزمایش‌های بالینی را پشت سر گذاشته باشد و اثر آن در درمان بیماری اثبات نشده باشد پزشک این دارو را قبول نمی‌کند. اگرچه آزمایش‌های بالینی مسیر بسیار پرزحمت و پرهزینه‌ای است، اما در روند تولید داروهای گیاهی ضرورت است. برای مثال گیاه خار مریم دارای ماده موثره‌ای به نام سیلیمارین است که این ماده در درمان کبد چرب بسیار موثر است و هیچ داروی شیمیایی به پای این دارو نمی‌رسد. بررسی‌های انجام شده نشان داده است این دارو در درمان هپاتیت هم بسیار موثر است. این نتیجه آزمایش‌های انجام شده روی تعدادی از بیماران است. این دارو فعالیت آنزیم‌های کبدی را به تعادل می‌رساند.

داروهای گیاهی امروزه در درمان بسیاری از بیماری‌های